

КРИВИЧНИ ДЕЛА ЗА РБН СПОРЕД ИСТАНБУЛСКАТА КОНВЕНЦИЈА И НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАВСТВО

м-р.Габриела Гајдова
Судија
Основен суд Велес

ВОВЕД

Истанбулската Конвенција на Советот на Европа е првиот правно-обврзувачки инструмент кој создава разбирлива правна рамка и пристап кон борбата против насилство врз жените, која е фокусирана кон превенција на домашно насилство, заштита на жртвите и кривично гонење на сторителите.

Во поглавје 5 се предвидени кривично правни мерки и кривични дела

Кривичните дела инкриминирани во Конвенцијата вклучуваат:

- ▣ Психичко насилство(чл.33),
- ▣ демнење(34),
- ▣ физичко насилство(чл.35),
- ▣ сексуално насилство(чл.36),
- ▣ присилен брак(чл.37),
- ▣ женско генитално осакатување(чл.38),
- ▣ присилен абортус и присилна стерилизација(чл.39), како и
- ▣ инкриминација на кривичните дела сторени во име на т.н „Чест“ (чл.42).

ПСИХИЧКО НАСИЛСТВО

Секое намерно однесување, кое сериозно го нарушува психолошкиот интегритет на друга личност со употреба на сила или закана

Интерпретацијата на зборот „намерно“ во овој случај се препушта на толкувањето на секое домашно законодавство на земја која ја ратификувала Конвенцијата во домашното законодавство

ДЕМНЕЊЕ

- ▣ Опсесивно однесување на едно лице или група спрема друго лице, предизвикувајќи страв за неговата/нејзината безбедност.
- ▣ „Опсесивното однесување“ се состои од постојано следење и воспоставување на несакана комуникација со другата личност.

ФИЗИЧКО НАСИЛСТВО НА ЖЕНАТА

Секаков вид на родово-засновано насилство, кој резултира со физичко, сексуално или психолошко повредување или предизвикано страдање на жените со употреба на закана, сила и арбитрерно лишување од слобода во јавниот или приватниот живот на жената.

СЕКСУАЛНО НАСИЛСТВО

Ги инкриминира сите форми на сексуални кривични дела кои се вршат врз друго лице без дадена согласност и кои се вршат со умисла.

ПРИСИЛНИ БРАКОВИ

- ▣ Присилните бракови се однесуваат на два вида и тоа:
  - присилување на лицето да стапи во брак во земјата на живеење и
  - намамување на лицето во друга држава, со цел да биде потоа присилено да стапи во присилен брак во таа држава.
- ▣ Терминот „присилување“ се однесува и за возрасни и деца, при што претставува физичка или психолошка употреба на сила или принуда.

ЖЕНСКО ГЕНИТАЛНО ОСАКАТУВАЊЕ

Го криминализира дејствието на генитално ображување на жените во традициите на некои народи.

Точка а од чл.38 го казнува секое дејствие на сакатење на целината или делот од Labia Majora, Labia Minora или клиторисот, вклучително и сакатењето направено од страна на доктор.

Точка б од чл.38 го инкриминира соизвршителството на ова дело.

Точка в од чл.38 го инкриминира присилувањето и наведувањето на девојка или жена на генитално осакатување.

ПРИСИЛЕН АБОРТУС И ПРИСИЛНА СТЕРИЛИЗАЦИЈА

- Се извршува кога согласност за абортус не е дадена од страна на жртвата, а во врска со процедурите за абортус, тие процедури Конвенцијата им ги остава на државите кои ќе ја ратификуваат.
- Точка б од член 39 го инкриминира кривичното дело на присилна стерилизација на жените и девојките. Дејствието на извршување на ова кривично дело според одредбите од овој член е секое уништување на репродуктивната улога на жената со операција наменета за таа цел, без согласност од жртвата.

СЕКСУАЛНО ВОЗНЕМИРУВАЊЕ

Предвидено е во три форми и тоа:

- ▣ вербална,
- ▣ невербална и
- ▣ физичко однесување од сексуална природа кое е неприфатливо од страна на жртвата.

КД СТОРЕНИ ВО ИМЕ НА ТН. „ЧЕСТ“

Тоа се еден вид кривични дела на родово насилство, во кој сторителот ја казнува жената за одредено однесување кое не е во склоп со обичаите, традицијата и културата или т.н „Чест“ на етничката заедница.

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

КЗ ги дефинира видовите на семејно насилство, дејствијата на извршување на сторителот и последиците од истото, при што може да се забележи дека македонското кривично право ги инкриминира физичкото, психичкото и сексуалното насилство.

Семејното насилство е специфично казниво однесување на сторителот спрема жртвата, со што блискоста, семејната положба и интимноста станува квалификаторен елемент за сторување на делото, поради што семејното насилство се смета за тешко кривично дело.

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

К.Д. Против животот и телото

К.Д. Против слободите и правата на човекот и граѓанинот

К.Д. Против половата слобода и половиот морал

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

Физички облици на семејно насилство

- Убиство чл.123 ст.2 т.2 од КЗ
- Убиство на миг чл.123 од КЗ
- Телесна повреда чл.130 ст.2 в.в. Ст.1 од КЗ
- Тешка телесна повреда чл.131 ст.2 в.в. Ст.1 од КЗ

Психолошки облици на семејно насилство

- Присилба чл.139 ст.2 в.в. ст.1 од КЗ
- Противправно лишување од слобода чл.140 ст.2 од КЗ
- Загрозување на сигурноста чл.144 ст.2 од КЗ

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО

Облици на сексуално семејно насилство

- Обљуба со злоупотреба на положбата чл.189 ст.2 од КЗ
- Посредување при вршење проституција чл.191 ст.3 од КЗ

Сексуално насилство

- Силување чл.186
- Обљуба врз немоќно лице чл.187
- Полов напад врз дете кое не наполнило 14 години чл.188

ЗАШТИТА ОД СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО

- ▣ Начело на официјалност на кривичното гонење
- ▣ Надлежни органи:
  - Јавно обвинителство
  - Кривични судови
- ▣ Индиректна заштита со инкриминација на „Неизвршување на судска одлука“ од чл. 377 ст. 5 од КЗ

БЛАГОДАРАМ НА ВНИМАНИЕТО

Судија

м-р.Габриела Гајдова

e-mail: gabigajdova@yahoo.com